

SAMMANBLANDNINGEN AV DET PSYKISKA OCH DET ANDLIGA

Det som vi sagt om vissa psykologiska förklaringar av traditionella läror avser ett särskilt fall av en sammanblandning, som är mycket utbredd i den moderna världen, nämligen sammanblandningen av det psykiska och det andliga området. Och även när denna sammanblandning inte går så långt som till en omstörtning, såsom psykoanalysen gör, när den likställer det andliga med det lägsta psykiska, är den icke desto mindre ytterst allvarlig i alla de fall, där den uppträder. Här föreligger för övrigt nästan en naturlig följd av faktum att västerlänningarna sedan lång tid tillbaka inte längre kan skilja på "själ" och "ande" (och den kartesianska dualismen har säkert en stor skuld däri, emedan den blandar samman allt som inte är kropp till en enda sak och om denna oklara och illa definierade sak brukar den ena eller andra benämningen utan åtskillnad). Denna sammanblandning visar sig stundligen även i det allmänt gängse språket. Den allmänt brukade beteckningen "andar" på psykiska "väsenden", som säkerligen icke äger något "andligt", och själva benämningen "spiritism", vilken är härledd därav, för att inte tala om denna andra villfarelse, som också låter kalla "ande" det som i verkligheten bara är det "mentala", får här vara tillräckliga exempel på detta. Det är blott alltför lätt att inse vilka beklagliga följder ett dylikt sakernas tillstånd kan få: att utbreda denna sammanblandning, i synnerhet i de nuvarande förhållandena, är, vare sig man vill det eller ej, att förmå varelser att ohjälpligt förlora sig i "den mellanliggande" världens kaos och därigenom att vanligen omedvetet spela de "sataniska" krafterns spel, vilka styr det som vi kallat "kontraintiationen".

Här är det viktigt att noga precisera för att förebygga varje missförstånd: man kan inte säga att vad slags utveckling som helst av en varelses möjligheter, också i en icke särdeles hög ordning, såsom den som det psykiska området utgör, väsentligen vore "olycksbringande" i sig. Men man får inte glömma att detta i högsta grad är illusionernas område och man bör för övrigt alltid förstå att sätta varje ting på den plats som normalt tillkommer det. I det hela taget beror allt på det bruk man gör av en dylik utveckling, och framför allt måste beaktas huruvida den uppfattas såsom ett självändamål eller tvärtom såsom blott ett medel, varmed man önskar uppnå ett högre mål. Enligt de omständigheter, som föreligger i varje särskilt fall, kan nämligen vad som helst ge tillfälle eller tjäna till "stöd" för den som anträder den väg som skall leda honom till ett andligt "förverkligande". Detta gäller särskilt i början på grund av olikheten i de individuella naturerna, vilkas inflytande då är som starkast. Men så förhåller det sig också i en viss utsträckning, så länge som individualitetens gränser inte helt och hållet överskridits. Å andra sidan kan vad som helst lika så gott utgöra ett hinder som ett "stöd", om varelsen fastnar vid det och låter sig vilseledas av ett visst sken av "förverkligande", som inte har något eget värde utan endast är tillfälligt och oväsentligt, även om man från någon synpunkt kan betrakta det såsom resultat. Denna fara att ledas vilse finns alltid just så länge som man alltjämt befinner sig i endast de individuella möjligheternas ordning. Det är för övrigt i det som avser de psykiska möjligheterna, som faran ogensägligen är störst, och detta naturligtvis desto mer, ju lägre slags möjligheter det handlar om.

Faran är visserligen mycket mindre allvarlig, när det rör sig om möjligheter av blott kroppsligt och fysiologiskt slag. Vi kan här såsom exempel anföra det misstag somliga västerlänningar gör när de, som vi tidigare sade, fattar yogan, eller åtminstone det de vet om dess förberedande förfaranden, såsom ett slags "gymnastikmetod". I ett dylikt fall löper man knappast någon annan risk än att med illa överlagda och okontrollerade "praktiska" förfaranden erhålla ett resultat motsatt det önskade och att fördärva sin hälsa, alltmedan man tror sig förbättra den. Detta intresserar oss icke det ringaste, annat än därför att det däri finns en grov

avvikelse i användningen av dessa ”praktiska” förfaranden, som i verkligheten är ämnade för ett helt annat bruk, vilket ligger så fjärran som möjligt från detta fysiologiska område och vilkas naturliga återverkningar inom detta är blotta ”tillfälligheter”, som inte skall tillmätas den minsta betydelse. Man måste emellertid tillägga att samma ”praktiska” förfaranden för den okunnige, som ägnar sig däråt såsom vilken ”gymnastik” som helst, individen ovetande kan få återverkningar också i hans subtila tillvaroformer, vilket faktiskt ökar faran avsevärt. Man kan sålunda, utan att det ringaste ana det, öppna dörren för inflytanden av alla slag (och givetvis är det de av den lägsta kvaliteten som främst betjänar sig därav), mot vilka man är så mycket mindre skyddad, som man ibland inte ens anar deras existens, och vilkas verkliga natur man ännu mindre kan urskilja. Men i detta finns åtminstone intet ”andligt” anspråk.

Helt annorlunda förhåller det sig i vissa fall, där sammanblandningen av det psykiska i egentlig bemärkelse och det andliga kommer med i spelet. Det är en sammanblandning, som för övrigt uppträder i två varandra motsatta former. I den första formen är det andliga nedsatt till det psykiska, och det är detta som i synnerhet förekommer i det slags psykologiska förklaringar vi talat om. I den andra formen tas tvärtom det psykiska för det andliga, och det allmänna utbredda exemplet på detta är spiritismen. Men de andra, mer komplexa formerna av ”ny-spiritualism” har uppstått ur samma villfarelse. I de båda fallen är det alltid först som sist det andliga, som blir misskänt. Men det första fallet avser dem som förnekar det rätt och slätt, åtminstone faktiskt, om inte alltid uttalat, medan det andra avser dem som hänger sig åt illusionen om en falsk andlighet, och det är detta sistnämnda fall, som vi för närvarande mer bestämt åsyftar. Orsaken till att så många människor låter sig vilseledas av denna illusion är i grund och botten ganska enkel: Vissa eftersträvar framför allt så kallade ”förmågor”, det vill säga i det hela taget framkallandet i en eller annan form av mer eller mindre ovanliga ”fenomen”. Andra söker ”centrera” sin medvetenhet i lägre slags ”förlängningar” av den mänskliga individualiteten, varvid de felaktigt fattar dessa såsom högre slags tillstånd, helt enkelt därför att de ligger utom den ram som i allmänhet begränsar den ”genomsnittliga” människans verksamhet, den ram som i det tillstånd, som motsvarar det profana synsättet i innevarande tidsålder, man överenskommit om att kalla ”det vanliga livet”, vari ingen möjlighet av utomkroppsligt slag förekommer. Också för dessa sistnämnda är det för övrigt ”fenomenens” dragningskraft, det vill säga egentligen den i den moderna andan inneboende tendensen till ”experiment”, som oftast ligger till grund för villfarelsen: vad de i själva verket vill erhålla är alltid resultat, som är på något sätt ”gripbara för sinnena”, och det är detta de tror vara ett ”förverkligande”. Men detta innebär just att allt som verkligen är andligt undgår dem helt och hållet, så att de icke ens avlägset förstår det och att, då de fullständigt saknar ”kvalifikation” i detta hänseende, det vore ännu bättre för dem, om de nöjde sig med att sitta kvar instängda i det ”vanliga livets” torftiga och medelmåttiga trygghet. Självfallet innebär det här sagda ingalunda något bestridande av de ifrågavarande ”fenomenens” existens som sådana. De är rent av alltför verkliga, skulle vi kunna säga, och därför desto farligare. Det som vi bestämt förnekar är att de skulle ha något värde och erbjuda något av intresse framför allt sett ur en andlig utvecklings synvinkel, och det är precis detta som illusionen handlar om. Om det dessutom i detta bara låg ett slöseri med tid och kraft, vore skadan, när allt kommer omkring, inte särskilt stor. Men i allmänhet gäller att den varelse, som hänger sig åt dessa ting, sedan blir oförmögen att frigöra sig från dem och gå bortom dem och blir därigenom ohjälpligt vilseförd. Man känner i alla österländska traditioner mycket väl dessa individers fall som, sedan de blivit blotta framkallare av ”fenomen”, aldrig kunnat uppnå den ringaste andlighet. Men det finns ytterligare något: det kan också förekomma ett slags ”förvänd” utveckling, som icke endast ej medför något värdefullt förvärv utan även avlägsnar varelsen allt mer från det andliga ”förverkligandet”, därhän till att den slutgiltigt går vilse i dessa lägre ”förlängningar” av sin individualitet, på vilka vi nyss anspelade och genom vilka varelsen kan komma i kontakt endast med det ”nedommänskliga”. Ur denna situation har varelsen då ingen utväg, eller snarare finns bara en, vilken är den medvetna varelsens fullständiga sönder-

fall. Detta är egentligen för individen motsvarigheten till den slutliga upplösningen av hela den manifesterade "kosmos".

Man kan icke nog misstro, i detta avseende kanske mer än någon annan uppfattning, varje åberopande på det "undermedvetna", "instinkten", den nedomförnuftiga "intuitionen", ja även den mer eller mindre illa definierade "livskraften", med ett ord sagt alla de oklara och dunkla ting som den nya filosofin och den nya psykologin tenderar att upphöja och som leder mer eller mindre direkt till ett upprättande av kontakt med de lägre tillstånden. Med än starkare skäl bör man vara ytterst vaksam (ty det ifrågavarande förstår blott allför väl att antaga de lömskaste förklådnader) mot allt som förleder varelsen att "sammansmälta med" – vi skulle nog hellre och exaktare säga "sammanblandas med" eller rent av "upplösas i" – något slags kosmisk medvetenhet, som ligger utanför varje "transcendens", alltså varje verklig andlighet. Detta är den yttersta konsekvensen av alla de antimetafysiska villfarelser som betecknas med sådana termer som "panteism", "immanentism" och "naturalism". För övrigt är alla de hithörande lärorna sinsemellan nära förbundna, en konsekvens inför vilken somliga säkerligen skulle rygga tillbaka, om de verkligen kunde veta vad de talar om. Detta är faktiskt att taga den "förvända" andligheten bokstavligt, att ersätta andligheten med det som i sanning är dess motsats, emedan denna ofrånkomligen leder till andlighetens slutgiltiga förlust, och det är däri som "satanismen" i egentlig bemärkelse består. Om den sedan allt efter omständigheterna är medveten eller omedveten, betyder det föga för resultatet, och man får ej glömma att den "omedvetna satanismen" hos vissa, talrikare än någonsin i vår tid av kaos på alla områden, i grund och botten endast är ett redskap för den "medvetna satanismen" hos kontraintuitionens företrädare.

Vi har annorstädes haft tillfälle att ange den initiatiska symbolismen av en "segling", vilken företas över Oceanen, som står för det psykiska området och som man med undvikande av alla dess faror måste korsa för att nå målet (1). Men vad skulle man säga om den som kastade sig mitt i denna Ocean och inte hade någon annan strävan än att drunkna däri? Det är alldeles exakt detta som menas med denna så kallade "sammansmältning" med en "kosmisk medvetenhet", som i verkligheten icke är något annat än den virriga och oklara helheten av alla psykiska inflytanden, vilka förvisso icke har det ringaste gemensamt med andliga inflytanden, även om det förekommer att de imiterar dessa mer eller mindre i några av dessas yttre manifestationer (ty detta är det område, där "efterapningen" utövas i all sin omfattning, och det är därför dessa manifestationer av "fenomen" aldrig bevisar något genom sig själva och de kan vara alldeles lika hos ett helgon och en idkare av svartkonst). De som begår detta ödesdigra misstag, glömmar eller struntar helt enkelt i skillnaden mellan de "övre vattnen" och de "nedre vattnen". I stället för att stiga upp till Oceanen i höjden sänker de sig i Oceanen i djupet och dess avgrunder. I stället för att samla alla sina krafter för att rikta dem mot den formlösa världen, som ensam kan kallas "andlig", skingrar de dem i den obegränsat växlande och flyende mångfalden av former i den subtila manifestationen (som nog är det som så exakt som möjligt motsvarar den bergsonska uppfattningen av "verklighet"), utan att ana att det som de tar för en fullhet av "liv" i själva verket bara är dödens rike och upplösningen utan återvändo.

Not

(1) Se *Le Roi du Monde*, ss. 120-121, och *Autorité spirituelle et pouvoir temporel*, ss. 140-144.

Ovanstående text utgör kapitel XXXV av René Guénons bok *Kvantitetens herravälde och tidens tecken*. Boken är en översättning från franskan av Lars Adelskog. Originalets titel är *Le Règne de la Quantité et les Signes des Temps*. Svenska översättningen © Lars Adelskog 2013. Eftertryck eller annan återpublicering, helt eller delvis, såsom elektronisk text på internet eller på annat sätt, förbjöds.